

קול הררי

פנינים יקרים מליקטים מספר קול רודי עה"ת ומועדים מאת הרב"ג רבי רודי פראנר שליט"א
נשיא רהתאחרות קהילות החרדים בעיר הבירה לונדון יצ"ו

פרשת פרה

פרה אדומה מטהרת טמאים ומטמא טהורים.

שני ענינים שלכאורה הם הפוכים זמ"ז וכן בפורים מיחייב אינש לבסומי עד דלא ידע בין ארור ההמן לברוך מרדכי שגם בזה מהפך השגותיו וידיעתו ושניהם בין פורים ובין פרשת פרה זמנם בסוף השנה לפני שמתלחת השנה החדשה בחודש ניסן שעליו נאמר החודש הזה לכם ראש חדשים תחילת ההתחדשות בסיפור נסים גלויים דבכוונה נקבעו מצות שמראים על בילבול ותערובת לפני שנקבעה מצוה שמראה על התגלות וברירות להראות דכשחסר מאדם ברירות האמונה ושקוע בתוך הטבע מתבלבל בתורתו כמו בפרשת פרה שדיניה הפוכים ואין להם הבנה ועליה אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני וגם מתבלבל בהנהגה כמו בפורים שמגיע למצב שלא ידע מי הוא צדיק ומי הוא רשע ועי"ז יכיר שצריך התחדשות באמונה ואי לא גילוי של נסי יצי"מ בחודש ניסן א"א לעמוד ולהמשיך תחת שליטת הטבע שמתבלבלים ואובדים בה את ההכרה של האמת.

שיצום ניחא דנקראים ישראל אח"כ בפסוק הבא נדיבי לב אף דנצטוו ולא עשו מעצמם דסו"ס צווי כזה לא מיחשב צווי ואפילו אי ת"ל דלגבי שבת הדבר תלוי במחלוקת ולא התירו כדנ"ל אלא בשעת הדחק הכא עדיף טפי דהקב"ה צוה למשה שיצוה את הראשים והם יצוו את העם והוי עוד דרגא נוספת של ריחוק מהמצווה לנצטוו ובזה אפשר דלכו"ע לא מקרי צווי.

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו
יביאה את תרומת ה' זהב וגו' (ל"ה ה').

יש קצת לתמוה דמעיקרא קרי לה תרומה לה' ולבסוף קרי לה תרומת ה' ועוד מה הוא לשון יביאה את תרומת ה' ה"ל לומר יביא את תרומת ה' ונראה דבתרומה זו יש במצות נדבתה שני

ממיתה אותו בטירדתה וטרחתה ובנוסף לזה עוד חייב מיתת ב"ד.

ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל
לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו
מאתכם תרומה לה' וגו' (ל"ה ד').

לעיל פרשת תרומה לא מצינו שהדגישה תורה שדיבר משה דוקא אל כל עדת בני ישראל ביחד כדי לצוותם במצות תרומה כפי שרואין כאן דשם כתיב רק דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' ואולי י"ל דהכוונה כאן באמרו קחו מאתכם תרומה וגו' היינו דמאסיפת כולכם תקחו לי תרומה להחזיר כל ישראל לקדושה דאחרי שחטאו בעגל לעיל פרשת כי תשא באה התורה ללמדנו דאכתי יכולים לבא לידי תיקון אע"ג דכבר לא היו כולם שוין בדרגא שהיו ביניהם צדיקים ורשעים מ"מ ע"י אחדות כולם יחד יכולים הצדיקים בחינת תרומה לכפר על כולם דומיא דתרומה שמתרת כל התבואה.

ויאמר משה אל כל עדת וגו' לאמר זה
הדבר אשר צוה ה' לאמר (ל"ה ד').

לשון לאמר כתוב פעמיים בפסוק זה ורש"י מפרש רק את הצורך של לאמור שני שכותב בד"ה זה הדבר אשר צוה ה' וז"ל לי לאמר לכם ע"ש ועדיין לא מתפרש למה כתוב לאמר בתחילת הפסוק ואולי יש לומר קצת בדרך מליצה דמשה לא צוה על נדבת המשכן לכל ישראל אלא צוה לראשיהם שהם יצוו את העם נמצא דהקב"ה צוה את משה ומשה צוה את הראשים שהם יצוו את ישראל ולגבי שבת מצינו דמקילין באמירה לעכו"ם במקום צורך לאמור לעכו"ם שיאמרו לעכו"ם לעשות מלאכה דלא מקרי שבות אלא שבות דשבות [עי' או"ח סי' ש"ז ס"ה במ"ב סקכ"ד] והיינו דלא מייחסים לישראל את הצווי לעכו"ם השני וא"כ אם משה לא צוה בעצמו את העם רק צוה לראשי העם

ויקהל משה וגו' אלה הדברים אשר צוה
ה' לעשות ששת ימים תעשה מלאכה
וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו' לא
תבערו אש וגו' (ל"ה א').

יש להבין למה דוקא כאן נאמר בהקהל דלא מצינו כן אצל שאר כל המצוות [עי' בתולדות יעקב יוסף] ועוד למה אומר אשר צוה ה' לעשות לגבי מצות שבת שעיקרה לא תעשה כמו שממשיך לא תבערו אש וגו' וכי אשפר לומר דעל ששת ימים תעשה מלאכה נאמר אשר צוה ה' לעשות וי"ל דאה"נ ע"י שמירת קדושת השבת מקדש את ימי החול משום דאם אדם מקדש חלק מהדבר נמצא גם כל הדבר מקודש דומיא דביכורים שמתירים כל הפירות ודומיא דתרומה שמתרת כל התבואה וכמ"כ השבת מקדש את הימים שבהם עסוקין במלאכה ונמצא דחל קדושת השבת על כל מעשיו ומקיום הל"ת של שבת יוצא דששת ימים תעשה מלאכה נעשה מצוה אלא דכיון שמעשי ימי החול הם דבר הרשות לא צריך כוונת מצוה דשם מצוה חל עליהם ממילא ע"כ נאמר הענין בהקהל להראות דבמצוה כזו כל ישראל שוין בה כקטן כגדול משא"כ במצוה ממש דכל אחד זוכה בה רק לפי דרגתו.

ששת ימים תעשה מלאכה וגו' שבת
שבתון לה' כל העושה בה מלאכה יומת
(ל"ה ב').

בתחילת הפסוק אחר ששת ימים כתוב תעשה מלאכה וגו' לשון נפעל עם ציר"י תחת התי"ו וקמ"ץ תחת העי"ן להורות דבששת הימים אין אתה העושה אלא המלאכה נעשית מעצמה בסיוע מן השמים לתת ברכה במעשי ידיך אבל בסיפא דקרא לגבי שבת כתוב כל העושה בה מלאכה וגו' לשון פועל דמי שעושה מלאכה בשבת אז הוא העושה שאין לו סיוע מן השמים וי"ל בדרך מליצה דמ"ה יומת דאם עושה לבד הכל בכח עצמו אז המלאכה

יבחר רב שיכול ללמוד הימנו אף דיוע שיש אחר גדול ממנו מ"מ העיקר שימצא תכלית לפי כליו וכשרונו ומקומו.

ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב בן אחיסמך וגו' (ל"ה ל"ד).

וברש"י ד"ה ואהליאב משבט דן מן הירודין שבשבטים מבני השפחות והשוהו המקום לבצלאל וכו' תמוה וכי כלפי מעלה יש ירוד ובפרט בין שבטי ישראל ומה ענין להזכיר הגנאי הזה כאן על אהליאב ונראה דאדרבה הכוונה בזה להזכיר שבח על ישראל דכתיב ולהורות נתן בלבו וגו' היינו להורות לאחרים האיך לעשות מלאכת המשכן ובדרך הטבע שומעין מאדם מיוחס ומקבלים ממנו ואין שומעים כ"כ מאדם שחושבין אותו ירוד ביחסו ואין מקבלים כ"כ ממנו וכאן רואין דנתן ה' בלבם של שניהם להורות והיינו שקיבלו ישראל מהם בשוה וזה החידוש והשבח שיש כאן לא לבזותו כלפי מעלה אלא לרומם האנשים השמומעים והמקבלים מהם שאע"פ שבעיניהם בשט דן הוא שבט ירוד מ"מ לא הפליגו בין בצלאל ובין אהליאב.

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (ל"ז ז).

וברש"י ומלאכת ההבאה היתה דים וכו' לכל המלאכה של המשכן לעשות אותה ולהותר ע"ש לכאורה הא דהדגיש רש"י בתחילת דבריו דמלאכת ההבאה היתה דים ובסוף דבריו דמלאכת המשכן היתה והותר היינו כדי שלא תהא סתירה בין תחילת הפסוק ובין סופו דבתחילה מדבר ממלאכת ההבאה והיא היתה דים ולא יותר ובסוף מדבר ממלאכת המשכן והיא היתה יותר מן הצריך ונראה דבדוקא דייק רש"י לומר אצל ההבאה שהיא היתה דים דבשעת הבאה א"א עדיין לומר אי הו' יותר מדאי או לא דעדיין לא נעשה דבר עם מה שהובא ולא יכולים לדעת אם יש הותרה אלא לאחר מלאכת המשכן אבל זה יכלו לשער דודאי הביאו דים ולא יצטרכו להביא עוד ולאידך גיסא אם בשעת מלאכת המשכן היה רק דים ותו לא עדיין לא היה מזה הכרח דבשעת הבאה היה דים דאולי היה חסר בהבאה וכשלא היה בידם מספיק גמרו מלאכת המשכן עם מה שהיה בידם וקראו לה דים אבל אם במלאכת המשכן היה הותרה נתברר למפרע דבשעת הבאה היה באמת דים לגמרי.

ויעש בצלאל את הארון וגו' אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו וגו' (ל"ז א').

ואח"כ פסוק י' ויעש את השלחן וגו' אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו וגו' רואין דהשלחן בארכו ורחבו פחות מן הארון בחצי אמה אבל בקומתו שוה לארון והנה ארכו ורחבו מרמזין לד' רוחות וקומתו מרמז למעלה ולמטה ולגבי מצות תנופה שאצל חזה ושוק או ביכורים מצינו דמניף כנגד ד' רוחות לעצור רוחות רעות וגם למעלה ולמטה לעצור טללים רעים וי"ל דע"כ לגבי מעלה ומטה המרמז לטללים שהם מים שוין השולחן והארון דמים מרמזין לחסד ולגבי חסד שוים הרוניות של הארון והגשמיות של השולחן דבשתי הבחינות מצווה אדם לעשות חסד עם חברו אבל לגבי ד' רוחות בחינה של רוחניות לבד שרוח אין בו ממש גדול הארון הרוחני מן השולחן הגשמי.

חלקים כמו בקרבנות והיינו הפרשה והבאה וע"כ אומר קחו מאתכם תרומה לה' דעדיין עוסק רק בהפרשה והיא אז רק תרומה לה' היינו שעתידה להיות לה' ואח"כ יביאה היינו זאת התרומה שכבר הופרשה ואז בשעת הבאה נעשית תרומת ה' שמצות הבאה היא גמר הקרבתה ומיחשבה כאילו עלתה על שולחן גבוה ונקנית לה' ושפיר נקראת תרומת ה'.

ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה' וגו' (ל"ה כ"א).

ובסמוך אח"כ פסוק כ"ב ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם וגו' הנה מצינו ג' הבדלים בין פסוק כ"א לבין פסוק כ"ב בפסוק כ"א כתוב לשון יחיד כל איש וגו' ובפסוק כ"ב לשון רבים ויבאו האנשים וגו' בפסוק כ"א כתוב אשר נשאו לבו ואשר נדבה רוחו אותו וגו' שהנדבה תלויה ברוח ובפסוק כ"ב כל נדיב לב וגו' שהנדבה תלויה בלב בפסוק כ"א כתוב את תרומת ה' וגו' ובפסוק כ"ב כתוב רק חח ונזם וגו' ונראה דהמדרגה הרצויה ביותר היא שאחרי שלבו נדבו שוב מתבונן בדעתו ומסכים בדעת שלמה למה שלבו רצה וזה מה שכתוב פסוק כ"א נשאו לבו שהלב דרכו לישא בלי חשבון ואשר נדבה רוחו שאחרי שנשאו לבו שוב נדבה גם רוחו אז הו' תרומת ה' וגם זה שייך רק אצל יחידים ומש"ה כתוב שם כל איש אבל סתם אנשים הם בבחינת נדיב לב שהלב מנדב ולא מתבוננן כדי להסכים גם ברוחם למצוה ומש"ה כתוב בהם לשון רבים ויבאו האנשים וגם אצלם כתוב כל נדיב לב ותו לא וגם כתוב רק שהביאו חח ונזם וגו' ולא נקראת תרומת ה'.

והנשאים הביאו את אבני השהם וגו' (ל"ה כ"ז).

וברש"י בסו"ד ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאים כתיב ע"ש לכאורה חסרים כאן שני אותיות יו"ד אחד משם נשיא ועוד יו"ד המראה על לשון רבים דהיה צריך ליכתב והנשיאים ונראה דהאות החסר משום שנתעצלו הוא היו"ד שבשם נשיא אבל היו"ד שמראה על לשון רבים אדרבה הא דגם הוא חסר הו' לאות חשיבות דכולם עשו בלב אחד כאיש אחד להביא את אבני השהם ואת אבני המילואים כולם בשוה ומש"ה נכתבו בלי יו"ד לבסוף המראה על רבים.

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי וגו' וימלא אותו רוח אלקים וגו' ולחשוב וגו' ובחרשת אבן וגו' ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן מלא אתם חכמת לב ליעשות וגו' עשי כל מלאכה וחושבי מחשבות וגו' (ל"ה ל').

יש לתמוה מה לשון ראו דנקט כאן שאמר משה להם ראו ועוד מצינו דרך לגבי להורות נתן בלבו השוה הכתוב אהליאב לבצלאל אבל כל המעלות שמנה מקודם מנה אותם רק אצל בצלאל ונראה דנתן משה להם עצה ומוסר לישראל ואמר להם ראו שאין מעלה לאדם שידבק רק אל הרב הגדול ביותר ללמוד ממנו דאף דבצלאל היה גדול הרבה יותר מאהליאב וגם ביחסו כמו שרש"י מביא מ"מ לגבי להורות נתן בלבו היינו להדריך ולהורות אחרים היה אהליאב שוה לו ללמד דכל אדם